

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Application of Geographic Information System in Collecting Taxes from

Local Administrative Organizations

Received: 05/05/2566

Revised: 29/12/2566

Accepted: 30/12/2566

ญาณิศา พรพรม¹, วงศ์พรรณ บุญนวล², อมรเทพ คล้ายเครือ³,
รุ่งเพชร ต้นเจริญ⁴, หนึ่งฤทัย ศรีสุกใส⁵ และรสสุคนธ์ ประดิษฐ์⁶
Yanisa Pornprom¹, Wongphan Bunnual²,
Amorntep Klaykrua³, Rungpetch Tancharoen⁴,
Nuengruethai Srisuksai⁵, and Rotsukhon Pradit⁶

บทคัดย่อ

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ทำให้เกิดการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานราชการตามพระราชบัญญัติ แผนและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ในการจัดเก็บภาษี ซึ่งการจัดเก็บภาษีอากรเป็นรายได้หลักของเงินงบประมาณ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำไปพัฒนาพื้นที่ ผู้เขียนบทความจึงมีความต้องการที่จะสื่อถึงการเปลี่ยนแปลงของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดเก็บภาษี ส่งผลทำให้การจัดเก็บรายได้ ติดตามเร่งรัดภาษี มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น ผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นไปในทางที่ดี การจัดเก็บภาษีใช้เวลาในการดำเนินการน้อยลงและจัดเก็บได้มากขึ้น

คำสำคัญ: การกระจายอำนาจ, การจัดเก็บภาษี, ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

According to the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2540, it is stipulated that power must be decentralized to local administrative organizations. Local administrative organizations have been transferred their missions from government agencies according to the Determining Plans and Procedures for Decentralization of Powers to Local Administrative Organizations Act, B.E. 2542 (1999), for collecting taxes. The collection of taxes is the main

¹⁻⁴ นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

¹⁻⁴ Students in the Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University

⁵⁻⁶ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

⁵⁻⁶ Lecturer for the Public Administration program Pibulsongkram Rajabhat University

*E-mail: wongphan.p@psru.ac.th, เบอร์โทรศัพท์: 0942969293

source of income for the budget. It is extremely important for local development. In this regard, the authors aimed to convey the changes in the administration of local administrative governments in adopting geographic information systems for tax collection. As a result, revenue collection, tracking, and expediting taxes will be more efficient. The results of the change were positive. Tax collection takes less time to process and more to collect.

Keywords: Decentralization, Taxation, Geographic information system, Local government

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 หมวด 14 กล่าวถึงการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างเพียงพอ

อย่างไรก็ตามการกระจายอำนาจด้านการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีมาตั้งแต่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีรายได้เป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และร้อยละ 35 ของรายได้รัฐบาลในปี พ.ศ.2544 และพ.ศ.2549 ตามลำดับ ซึ่งเปรียบเสมือนการก้าวเดินไปข้างหน้าของการคลังท้องถิ่นในประเทศไทย แต่ทั้งนี้ยังพบว่ารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประมาณครึ่งหนึ่งมีที่มาจากเงินอุดหนุนจากรัฐบาล สะท้อนให้เห็นว่าขีดความสามารถในการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเก็บรายได้จากภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บเอง เช่น ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่นั้นอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากปัญหาในการบริหารจัดการจัดเก็บ เช่น การมีข้อยกเว้นในการจัดเก็บภาษีมากเกินไป การประเมินภาษีมีความยุ่งยาก (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2557)

อย่างไรก็ตามความพยายามในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการนำระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้โดยเริ่มต้นในปีพ.ศ.2551 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เล็งเห็นความสำคัญในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินและการจัดเก็บรายได้ (New Ltax หรือ Ltax 2000) ให้สามารถเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ

ที่ดิน โรงเรือน และป้าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานมากขึ้น โดยใช้ชื่อว่าโปรแกรมแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สิน และได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์เป็นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น นอกจากนี้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นก็ได้มีการปรับปรุงโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพการทำงานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการพัฒนาระบบงานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินและระบบการจัดเก็บรายได้ โดยระบบการทำงานของโปรแกรมดังกล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบันทึกฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินต่างๆ เช่น ที่ดิน โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้าง ป้าย และการประกอบกิจการค้าของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองและสามารถประมวลผลข้อมูลต่างๆ ได้ เช่น การคำนวณภาษีแต่ละประเภท การพิมพ์แบบรายงานตามระบบงานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มปป.)

การนำเอาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บภาษี เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น สามารถช่วยให้การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสะดวก รวดเร็ว และสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น เนื่องจากโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ทำให้ทราบขอบเขตการปกครองของหน่วยงานท้องถิ่น และทราบทรัพย์สินที่อยู่ภายในขอบเขตการปกครองของหน่วยงาน ทำให้ทราบที่ตั้งของทรัพย์สินและสามารถประเมินการเสียภาษีได้อย่างถูกต้องและแม่นยำขึ้น อีกทั้งยังสามารถทราบทรัพย์สินที่ชำระภาษีแล้วและยังไม่ได้ชำระภาษีอีกด้วย บทความนี้เป็นบทความวิชาการโดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการการจัดเก็บภาษีของประเทศไทย และ 2) เพื่อศึกษาการนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) มาใช้ในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิวัฒนาการการจัดเก็บภาษีของประเทศไทย

ประเทศไทยได้เริ่มมีการจัดเก็บภาษืมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งยุคนั้นเป็นการรวมอำนาจไว้ที่รัฐบาล มีการจัดเก็บภาษีในรูปแบบของสิ่งของ เนื่องจากเงินตรายังไม่สมบูรณ์ ต่อมาในสมัยอยุธยาได้แบ่งการบริหารการปกครองที่เรียกว่า จตุสดมภ์ โดยส่วนคลัง มีหน้าที่จัดเก็บส่วยอากร และในสมัยกรุงธนบุรี ได้มีการจัดเก็บภาษีโดยการประมูลจากเอกชน ในช่วงรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ได้มีการทำหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี เก็บภาษีขาเข้าเพียง ร้อยละ 3 จัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ เพื่อเป็นสำนักงานกลางในการจัดเก็บรายได้ของแผ่นดิน และได้มีการยกเลิกการประมูลรับเหมาผูกขาดเก็บภาษีจากเอกชน ยกกรมสรรพากรนอก และ กรมสรรพากรใน รวมเข้าด้วยกัน เรียกว่า กรมสรรพากร มีการกำหนดรูปแบบการคำนวณภาษีให้ทันสมัยขึ้น รวบรวมกฎหมายจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ จนถึงช่วง พ.ศ. 2535 รัฐบาลได้เริ่มนำเอาระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ในการจัดเก็บภาษี เกิดความซ้ำซ้อน ไม่เป็นธรรม จึงได้มีการแก้ไขอัตราการจัดเก็บภาษี ยกเลิกภาษีที่ไม่เหมาะสม เพิ่มภาษีประเภทใหม่ แก้ไขเพิ่มเติมให้รัดกุมและทันสมัย โดยที่กฎหมายภาษีอากร และภาษีอากรอยู่ในความรับผิดชอบของกรมสรรพากร (กรมสรรพากร, 2563)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานราชการ ตาม พระราชบัญญัติแผนและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 รัฐบาลได้กระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง เพื่อเป็นรายได้ในการนำไปพัฒนาท้องถิ่น และท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดเก็บได้เท่าใดก็ถือเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น โดยไม่ต้องนำส่งรายได้ให้แก่รัฐบาล ซึ่งภาษีที่ท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดเก็บเอง เพื่อเป็นรายได้ขององค์กร ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และใบอนุญาตต่างๆ แต่หลังจากการปฏิรูปการจัดเก็บภาษีกฎหมาย ข้อบัญญัติ เครื่องมือ และองค์กรในการจัดเก็บภาษี ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษี ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากรที่ปรับเปลี่ยน โยกย้าย ปัญหาด้านปริมาณงานที่มากเกินไป ข้อมูลไม่เชื่อมโยง และอาจตรวจสอบไม่ทั่วถึง ปัญหาด้านการจัดการ งบประมาณ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านเทคโนโลยี (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2546)

ในปี พ.ศ.2535 ได้เริ่มศึกษาการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินกับการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการค้า เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บภาษีให้ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งลักษณะของโปรแกรมทำงานบนระบบปฏิบัติการ DOS ต่อมาในปี พ.ศ.2539 สำนักพัฒนาเมือง กรมการปกครอง ได้รับการสนับสนุนเงินจาก UNDP ให้ไปดำเนินการศึกษาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) กับการพัฒนาท้องถิ่นโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมไทยเป็นที่ปรึกษาและมีเทศบาลนครราชสีมาและเทศบาลตำบลบ้านโป่งเป็นเทศบาลตัวอย่างทดลอง ต่อมาสำนักงานสิ่งแวดล้อมไทยได้จัดทำโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินและการจัดเก็บรายได้ (New LTax หรือ LTax 2000) ซึ่งลักษณะของโปรแกรมทำงานบนระบบปฏิบัติการ Windows ให้กรมการปกครอง เพื่อให้เทศบาลนำไปใช้ในการปฏิบัติงานแต่การนำโปรแกรมฯ ไปใช้เทศบาลจะต้องมีการซื้อลิขสิทธิ์ เนื่องจากการเขียนโปรแกรมบนฐานข้อมูล SQL ฆ่าแพง ซึ่งในภาพรวมจะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมาก จึงไม่ได้สนับสนุนให้เทศบาลนำไปใช้

ในปี พ.ศ.2551 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เล็งเห็นความสำคัญในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินและการจัดเก็บรายได้ (New Ltax หรือ Ltax 2000) ให้สามารถเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน โรงเรือน และป้าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานมากขึ้น โดยใช้ชื่อว่าโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน และได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์เป็นของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้มีการปรับปรุงโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพการทำงานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการพัฒนาระบบงานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินและระบบการจัดเก็บรายได้ โดยระบบการทำงานของโปรแกรมดังกล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบันทึกฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินต่างๆ เช่น ที่ดิน โรงเรือนและสิ่ง

ปลูกสร้าง ป้าย และการประกอบกิจการค้าของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองและสามารถประมวลผลข้อมูลต่างๆ ได้ เช่น การคำนวณภาษีแต่ละประเภท การพิมพ์แบบรายงานตามระบบงานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

การนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) มาใช้ในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ Geographic Information System : GIS คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ ตำแหน่ง เส้นรุ้ง เส้นแวง ข้อมูลและแผนที่ใน GIS เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในรูปของตารางข้อมูล และฐานข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ซึ่งรูปแบบทั้งหลายจะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS และความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่และทำให้สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับเวลาได้ เช่น การแพร่ขยายของโรคระบาด การเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน การบุกรุกทำลาย การเปลี่ยนแปลงของการใช้พื้นที่ ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้ เมื่อปรากฏบนแผนที่ทำให้สามารถแปลและสื่อความหมาย ใช้งานได้ง่าย GIS เป็นระบบข้อมูลข่าวสารที่เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ แต่สามารถเชื่อมโยงกับสภาพภูมิศาสตร์อื่นๆ สภาพท้องที่ สภาพการทำงานของระบบสัมพันธ์กับสัดส่วนระยะทางและพื้นที่จริงบนแผนที่ (วรเดช จันทรศร และสมบัติ อยู่เมือง, 2545 หน้า 17)

ภาพที่ 1 ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS)

ที่มา : http://www.fio.co.th/gisfio/Data_Manual/01Introduction_to_GIS.pdf

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในต่างประเทศมีใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและการวางแผน ซึ่งการบริหารงานภาครัฐนั้น หลีกเลียงไม่ได้ที่จะต้องข้องเกี่ยวกับประชาชนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องการข้อมูลในเชิงพื้นที่ในการสนับสนุนการตัดสินใจ เพราะ GIS เป็นระบบสารสนเทศของข้อมูลในเชิงพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลอันซับซ้อนของพื้นที่ ที่ต้องทำการตัดสินใจวางแผนหรือแก้ปัญหา เพิ่มความรู้ข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการศึกษามีการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ การประยุกต์ใช้ GIS สำหรับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การคมนาคมขนส่ง การสาธารณสุข การจัดการในสถานะฉุกเฉินและภัยพิบัติ การวางแผนการใช้

แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน คือเครื่องมือที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เพิ่มประสิทธิภาพในรับชำระภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเป้าหมายที่ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินภายในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับภาษี ที่จัดเก็บและผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นๆ ที่มีหน้าที่ชำระภาษี โดยจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และครบถ้วน โดยกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้เทศบาลทั่วประเทศจัดทำทะเบียนทรัพย์สินขึ้นในปี พ.ศ.2520 เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือจัดเก็บรายได้ ติดตาม เฝ้าระวังภาษี แต่แนวทางปฏิบัติยังไม่มีกำหนดแน่ชัด ต่อมาได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้ปรับปรุงประสิทธิภาพทางการคลัง ในแผนแม่บทกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2525-2529) จึงได้มีการศึกษาและพัฒนาจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย

1) หลักของแปลงที่ดิน ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่แสดงรูปร่างและตำแหน่งที่ตั้งของทรัพย์สิน รวมถึงข้อมูลทางกายภาพที่แสดงถึงตำแหน่งที่ตั้งของทรัพย์สินภายในเขตปกครอง โดยมีการจัดแบ่งพื้นที่ภายในเขตปกครองออกเป็นเขต(Zone) และเขตย่อย(Block) เพื่อให้สะดวกในการจัดเก็บเอกสารและค้นหา จากสมมุติฐานว่าสรรพสิ่งที่หลายที่ตั้งอยู่บนพื้นดินหากสามารถรู้ขอบเขตของแผ่นดิน ย่อมจะสามารถยกสรรพสิ่งที่หลายนั้นตั้งอยู่ตำแหน่งใด มีอะไรบ้าง ทรัพย์สินนั้นนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ใครเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สิน และทรัพย์สินได้มาเมื่อใด

2) หลักของเจ้าของทรัพย์สิน ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้มีกรรมสิทธิ์แต่ละราย โดยมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จากกฎที่กำหนดให้เจ้าทรัพย์สินเป็นผู้เสียภาษี ได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475 มาตรา 40 พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 มาตรา 7 และมาตรา 24 พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มาตรา 7 มาตรา 12 และมาตรา 18 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เจ้าของกิจการจะต้องยื่นคำร้องขอใบอนุญาตทะเบียนทรัพย์สิน (ผ.ท.4) จะเป็นเอกสารทะเบียนแสดงข้อมูลทรัพย์สินทั้งหมดแทนตัวเจ้าของทรัพย์สิน 1 คน ซึ่งในทะเบียนข้อมูล ชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก หรือเลขผู้เสียภาษีนิติบุคคลของเจ้าของทรัพย์สินและผู้ครอบครอง ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินทุกแปลง ข้อมูลโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างทุกหลัง ข้อมูลการใช้ประโยชน์ในที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ผู้ครอบครองหรือผู้เช่า ข้อมูลป้าย การประกอบการค้าและพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลภาษี เพื่อประโยชน์ในการประเมินและจัดเก็บภาษี รวมทั้งค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามกฎหมายการสาธารณสุข โดยมีรหัสประจำแปลงที่ดิน (Lot) เป็นตัวเชื่อม

ผลการประยุกต์ใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินในการจัดเก็บภาษี

โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (LTAX GIS) โปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (LTAX 3000) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (LTAX GIS) และโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (LTA X 3000) รวมกับบริหารงานด้านการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (E-

LAAS) โปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (LTAX 3000) ช่วยให้ระบบการจัดเก็บภาษีและเพิ่มรายได้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถที่จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนหรือเงินอื่นที่รัฐบาลกลางจัดสรรให้ หรือพึ่งพาให้น้อยลง อันจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารกิจการของตนเองมากขึ้น ช่วยให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ช่วยลดปัญหาที่สะสมจากอดีตในการสืบค้นข้อมูลของเจ้าของทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบัน ช่วยให้การบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเปลี่ยนไปจากเดิมยิ่งขึ้น โดยจะเห็นว่ากระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงาน โดยเฉพาะระบบการจัดเก็บรายได้ การนำส่งเงินและระบบการรายงานข้อมูล มีความถูกต้อง แม่นยำ ไม่เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานเหมือนการปฏิบัติงานด้วยระบบมือ (Manual) โดยสรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้ (thalingchan, n.d.)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานด้วยระบบมือ (Manual) และ การปฏิบัติงาน ด้วยระบบ (LTAX 3000)

รายการ	ระยะเวลาการปฏิบัติงานด้วยระบบมือ (Manual)	ระยะเวลาการปฏิบัติงานด้วยระบบ (LTAX 3000)
1. การยื่นแบบการชำระภาษีบำรุงท้องที่	ภายใน 3 วัน	ภายในสิ้นวันทำการ
2. การประเมินภาษีบำรุงท้องที่	ไม่น้อยกว่า 30 นาที	ภายใน 1 นาที
3. การรับชำระภาษีบำรุงท้องที่	ไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	ภายใน 5 นาที
4. การยื่นแบบการชำระภาษีป้าย	ไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง	ภายใน 10 นาที
5. การประเมินภาษีป้าย ภายใน	ไม่น้อยกว่า 10 วัน	วันถัดไปของสิ้นเดือน
6. การรับชำระภาษีป้าย	ไม่น้อยกว่า 1 เดือน	ภายในวันถัดไปของสิ้นปีงบประมาณ
7. การยื่นแบบการชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน	ไม่น้อยกว่า 10 นาที	ภายใน 1 นาที
8. การประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดิน	ไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	ภายใน 5 นาที
9. การรับชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน	ไม่น้อยกว่า 30 นาที	ภายใน 3 นาที
10. การสืบค้นแบบรายการต่าง ๆ		
11. การตรวจสอบผู้มายื่นแบบชำระภาษี		
12. การตรวจสอบการแจ้งประเมินภาษี		
13. การตรวจสอบข้อมูลการรับชำระภาษี		
14. รายงานการสรุปการจัดเก็บภาษี		
15. รายละเอียดผู้ชำระภาษี		

ประสิทธิภาพการใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน จากกรณีศึกษาของชาติ งามจันทร์ (2561) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย บุคลากรกองคลังองค์การบริหารส่วนตำบลพะวงต ผลการสำรวจหน่วยงานและผู้ที่อยู่ในเกณฑ์เสียภาษีท้องถิ่น มีผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้น 209 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.35 ของผู้เสียภาษีปี 2560 ผลการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน มีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างต่างๆจำนวน 1,971 หลัง มีทะเบียน

ทรัพย์สินของผู้ถือกรรมสิทธิ์และใช้ประโยชน์ในที่ดินแต่ละรายจำนวน 1,112 ราย โดยกองช่างได้จัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินแล้วเสร็จในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2561 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ประสิทธิภาพในการจัดการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.95 ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.24 ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีป้ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 125 ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมและใบอนุญาต เพิ่มขึ้นร้อยละ 146.15 (ชาติ งามจันทร์, 2561)

การศึกษาการใช้งานระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางจากการศึกษาของอัญชลี การปลูก และวีระกุล ชายผา (2563) พบว่าด้านความเข้าใจในเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการใช้ระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อเกิดข้อขัดข้องอันเกิดจากผู้เสียภาษีไม่ให้ความร่วมมือในขั้นตอนการชำระภาษี เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินได้ ด้านความพร้อมของทรัพยากรในการดำเนินการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน มีความสอดคล้องและมีประสิทธิภาพในการนำไปจัดเก็บภาษีทั้ง 3 ประเภทตามความเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก นโยบายและแนวทางปฏิบัติงานในการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด ด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินและการจัดเก็บรายได้อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับประเด็นที่หน่วยงานเล็งเห็นความสำคัญของการจัดเก็บรายได้โดยมีการติดตามและเร่งรัดไม่ให้มีภาษีค้างชำระ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (อัญชลี การปลูก และวีระกุล ชายผา, 2563)

บทสรุป

ประเทศไทยได้เริ่มมีการจัดเก็บภาษีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย มีการปฏิรูปการจัดเก็บภาษีมาจนถึงยุคปัจจุบัน โดยรัฐบาลได้มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ แต่การจัดเก็บภาษียังไม่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำรายได้จากการจัดเก็บภาษีไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ เพราะยังมีปัญหาในเรื่องของอุปกรณ์เทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกในการจัดเก็บภาษี บุคลากรยังขาดความเข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติงาน และปริมาณงานของระบบภาษีทำให้การตรวจสอบอาจไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถ ตรวจสอบพื้นที่จัดเก็บภาษีได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นการนำเอาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บภาษีเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ

จัดเก็บภาษีได้มากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลในเชิงพื้นที่ซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน จะช่วยให้บริหารจัดการข้อมูลจำนวนมหาศาลได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว สามารถค้นหาข้อมูลและทำการประมวลผลได้ในเวลาอันรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- ชาติ งามจันทร์. (2561). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล พะงาด อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา*. งานวิจัยหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <http://sutir.sut.ac.th:8080/jspui/bitstream/123456789/8002/2/Fulltext.pdf2566>,
- ไททัศน์ มาลา, วิไลลักษณ์ เรืองสม และวลัยพร ชินศรี. (2559). *การเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเป็นเลิศในด้านการจัดเก็บรายได้*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). *ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า แผนภาษีและทะเบียนทรัพย์สินโดยใช้โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (LTAX GIS) โปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (LTAX 3000). (ม.ป.ป. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก https://www.thalingchan.go.th/datacenter/doc_download/a_071116_112501.pdf.
- วรเดช จันทรศร และสมบัติ อยู่เมือง. (2545). *ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการบริหารภาครัฐ*. สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย, กรุงเทพมหานคร.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2557). *การคลังท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สกล ลิ้นท้ย. (2563). *ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ส่วนนโยบายการคลังและพัฒนารายได้ สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (มปป.). *คู่มือการใช้โปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (LTAX 3000)*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- อัญชลี การปลูกและวีระกุล ชายผา. (2563). *การใช้งานระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อาลัย จันทรพาณิชย์. (2556). *ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจัดทำแผนที่ภาษี*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.